

HUP Skor 1/ 2018.

HRVATSKA UDRUGA POSLODAVACA
SVIBANJ 2018.

Sadržaj

Sadržaj	1
Sažetak	2
Uvod	4
I Produktivnost i konkurentnost.....	11
II Fiskalna konsolidacija	12
III Javna administracija	13
IV Opterećenje gospodarstva	14
V Investicijske i poslovne barijere	15
VI Pravosuđe	16
VII Tržište rada.....	17
VIII Obrazovni, zdravstveni i mirovinski sustav	18
IX Efikasnost javnih poduzeća	19
X Ponuda kapitala.....	20
XI Poduzetnička klima	21
XII Poticanje investicija.....	22
Izdvojeno: skor za 11 zemalja Nove Europe.....	23
Preporuke za odabir prioriternih reformi.....	24
Metodološki dodatak	25

Sažetak

HUP skor pomoću 73 pokazatelja mjeri rezultate reformi u dvanaest područja ključnih za dugoročan i održiv društveni razvoj: (1) produktivnost i konkurentnost, (2) fiskalna konsolidacija, (3) reforma javne administracije, (4) opterećenje gospodarstva, (5) otklanjanje investicijskih i poslovnih barijera, (6) reforma pravosuđa, (7) reforme tržišta rada, (8) reforme obrazovnog, zdravstvenog i mirovinskog sustava, (9) unaprjeđenje efikasnosti javnih poduzeća, (10) ponuda kapitala, (11) poduzetnička klima i (12) poticanje investicija. Skor se računa dva puta godišnje. Skor koji je predstavljen u ovom dokumentu predstavlja konačan skor za 2017. nakon što su početkom 2018. prikupljeni svi bitni podaci za proteklu godinu.

HUP skor kombinira vremenske serije podataka koje objavljuju Eurostat, Državni zavod za statistiku, HNB i Ministarstvo financija s komparativnim međunarodnim podacima koji se objavljuju u Doing Business IFC-a i Svjetske banke, Globalnom indeksu konkurentnosti Svjetskog gospodarskog foruma i drugim relevantnim međunarodnim usporedbama. Ukupno se koriste sedamdeset i tri pokazatelja, a od toga se šezdeset i jedan međunarodno usporediv pokazatelj koristi za izračun užeg skora za deset novih članica EU iz srednje i istočne Europe i za Hrvatsku. Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija određuju okvir za međunarodnu

usporedbu. Zbog toga skor može pasti i kada apsolutna vrijednost nekog pokazatelja raste, ako pokazatelji drugdje rastu brže. Riječ je, dakle, o relativnom pokazatelju brzine promjena. Metodološki dodatak se nalazi na kraju dokumenta.

U toku 2017. u Hrvatskoj je zabilježeno blago usporavanje gospodarskoga rasta na 2,8%, ali HUP skor nije pretjerano osjetljiv na tekući gospodarski rast. Unatoč usporavanju, ukupan skor je povećan s 34 na 36 bodova zbog nekih (manjih) pozitivnih promjena. HUP skor mjeri strukturne karakteristike i promjene, pa se neelastičnost skora na tekući gospodarski rast, uz vrlo male promjene na relativno niskoj razini vrijednosti, može tumačiti kao pokazatelj rigidnosti (nereformiranosti) duboke strukture gospodarstva i institucija. Izostanak strukturnih reformi i njihovih mjerljivih učinaka postavlja

Legenda:

0-33,3
 33,3-66,6
 66,6-100

pitanje održivosti aktualnoga tempa rasta i kapaciteta za dugoročan društveni i gospodarski razvoj. Također treba primijetiti da je skor na temelju užeg skupa od 61-og međunarodno usporedivog pokazatelja nešto bolji (40), ali se jasno vidi koliko Hrvatska strukturno zaostaje za drugim novim zemljama članicama iz Nove Europe.

Skor omogućava identifikaciju područja napretka i kritičnih područja zaostajanja u kojima su nužne hitne reforme. Najveći rast (s 20 na 35) zabilježen je kod skora investicijskih i poslovnih barijera. Kritična područja su i dalje: opterećenje gospodarstva, tržište rada, obrazovni i mirovinski sustav te pravosuđe. Preporuča se smanjenje opterećenja gospodarstva i građana za barem 2 postotna boda BDP-a, daljnja reforma tržišta rada i provedba obrazovne reforme i reforme pravosuđa.

PODRUČJE	2017	2016		Broj indikatora
Produktivnost i konkurentnost	33	33	↑	9
Fiskalna konsolidacija	36	32	↑	6
Javna administracija	45	47	↓	4
Opterećenje gospodarstva	20	20	→	4
Investicijske i poslovne barijere	35	20	↑	6
Pravosuđe	33	35	↓	6
Tržište rada	24	20	↑	9
Obrazovni, zdravstveni i mirovinski sustav i teritorijalni ustroj	26	23	↑	7
Efikasnost javnih poduzeća	55	56	↓	4
Ponuda kapitala	36	35	↑	8
Poduzetnička klima	49	47	↑	5
Poticanje investicija	37	36	↑	5
HUP SKOR - ukupno	36	34	↑	73

*Skor produktivnosti i konkurentnosti raste na razini decimala što se ne vidi zbog zaokruživanja.

Uvod

Hrvatska napreduje relativno sporo. Gospodarski rast oscilira oko 3% godišnje zahvaljujući oporavku osobne potrošnje i sve većem udjelu izvoza (i roba i usluga) u BDP-u. Međutim, strukturni problemi ostaju. Predstavljaju ozbiljnu prijetnju kapacitetima za prilagodbu u nekoj sljedećoj krizi. Fiskalni skor se nije popravio koliko bi se očekivalo samo na temelju prijelaza deficita u suficit, što se dogodilo 2017. Državni prihodi i rashodi su i dalje veoma veliki u odnosu na BDP, što se prelijeva na slabu ocjenu opterećenja gospodarstva, koje je ocijenjeno kao najslabije područje.

HUP skor detektira strukturne slabosti i ne reagira na cikličke promjene ekonomske aktivnosti. Metodološki je oblikovan tako da ne mjeri konjunkturu nego strukturna obilježja gospodarstva i institucionalnog okvira kao i učinke strukturnih reformi. Općenito služi za otvaranje pitanja dugoročne održivosti rasta i kapaciteta za održiv društveni i gospodarski razvoj.

HUP skor se mjeri na skali od 0 do 100, a mjerenje se obavlja na temelju 73 pokazatelja gospodarskog i društvenog razvitka grupiranih u 12 područja. Područja odražavaju strateške razvojne ciljeve koje zagovara HUP.

Ciljevi odnosno područja su: (1) povećanje produktivnosti i konkurentnosti, (2) fiskalna konsolidacija, (3) reforma javne administracije, (4) smanjenje opterećenja gospodarstva, (5) uklanjanje investicijskih i poslovnih barijera, (6) poboljšanje funkcioniranja pravosuđa i (7) tržišta rada, (8) reforme u obrazovnom, mirovinskom, zdravstvenom i sustavu teritorijalne organizacije (potonje se ne mjeri), (9) povećanje efikasnosti javnih poduzeća, (10) poboljšanje ponude kapitala i (11) poduzetničke klime te (12) poticanje investicija. Pokazatelji su odabrani tako da ne mjere aktivnosti, nego rezultate odnosno ishode. Postoji i trinaesti strateški cilj HUP-a - društveni dijalog s dionicima - no realizaciju tog cilja teško je kvantificirati, pa se on ne uključuje u sustav mjerenja.

U okviru dvanaest područja za koja se obavlja mjerenje postoje neke dimenzije koje se ne mogu kvantificirati. Na primjer, u okviru osmog područja mjere se parametri obrazovnog, zdravstvenog i mirovinskog sustava, ali nema pouzdanog indikatora koji bi izmjerio kvalitetu učinaka teritorijalne organizacije.

U sustavu postoji 61 pokazatelj čija se vrijednost određuje na temelju rezultata usporedbi vrijednosti za Hrvatsku s vrijednostima za deset sličnih zemalja Nove Europe (EU10: Bugarska,

Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Međunarodno usporediva komponenta HUP skora varira od 40 u Hrvatskoj do 68 u Estoniji. U odnosu na 2016. Hrvatska je u 2017. zabilježila rast na 40 bodova.

Skor za ostale pokazatelje koji nisu međunarodno usporedivi, ili za koje se koriste iskustveno određeni pragovi, zavisi o tome prelaze li indikatori vrijednosti poželjnih intervala. Na primjer, da bi skor rasta poprimio maksimalnu vrijednost od 100, nije dovoljno da Hrvatska raste najbrže u skupini EU-10 (što ionako nije slučaj), nego stopa rasta mora prijeći prag od 4% godišnje, jer to iskustveno smatramo izvanrednim postignućem s obzirom na strukturne karakteristike gospodarstva. Zainteresirani čitatelj će metodološke detalje o pragovima pronaći u dodatku na kraju dokumenta.

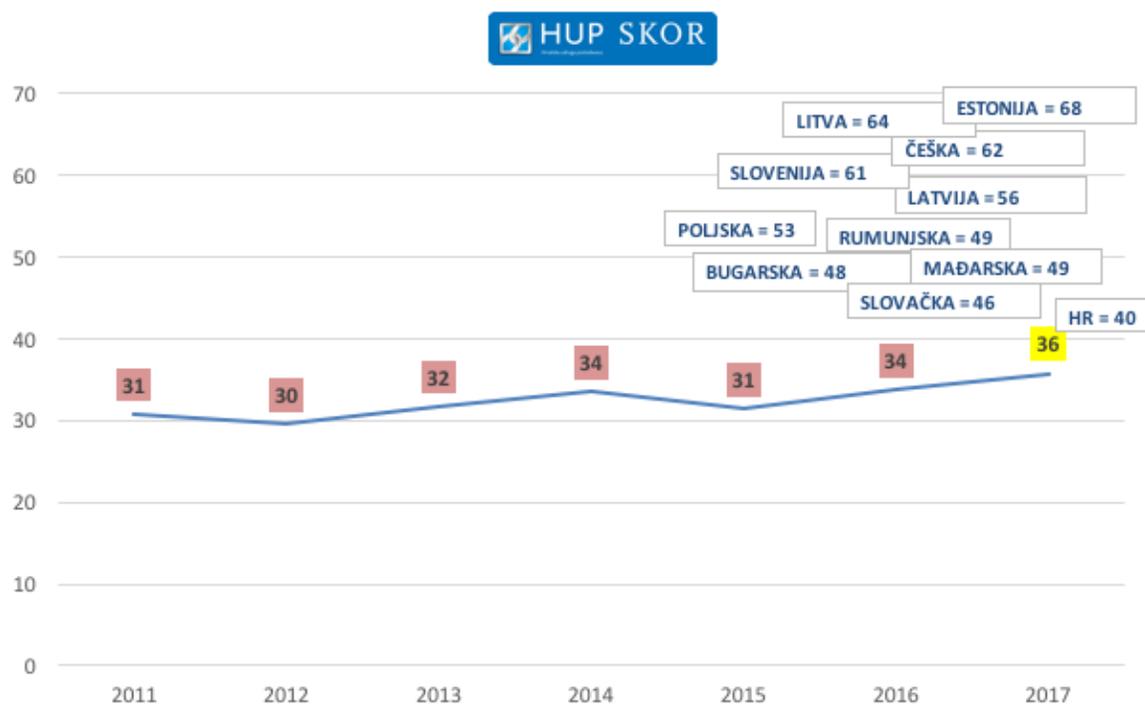
Skorovi za međunarodno usporedive pokazatelje računaju se metodom interpolacije na skali od 0 do 100. Nula je skor za najlošiju vrijednost pokazatelja među državama članicama iz skupine EU-10 ili prema ekspertno zadanoj referentnoj vrijednosti, a skor 100 se dodjeljuje za najbolju vrijednost. Prema tome, ako Hrvatska ima vrijednost pokazatelja koja je bolja ili jednaka vrijednosti pokazatelja za najbolju zemlju iz referentne skupine EU-10, ili ako je, u slučaju pokazatelja koji se ne uspoređuju, vrijednost bolja ili jednaka u odnosu na gornju granicu iskustvenog intervala, skor će poprimiti vrijednost 100. Isto vrijedi i s druge strane gdje je vrijednost skora jednaka nuli. Skor za međuvrijednosti računa se metodom linearne interpolacije na temelju vrijednosti pokazatelja.

Primjer: pred dvije godine došlo je do pogoršanja skora investicijskih i poslovnih barijera, između ostaloga i zbog rasta troška pokretanja posla s 3,4% na 7,3% dohotka po stanovniku. Razlog je ležao u primjeni novih javnobilježničkih tarifa u slučaju osnivanja društva s ograničenom odgovornošću. Skor ovog pokazatelja zbog toga se smanjio sa 72 na 40 bodova. 40 je jednako udaljeno od 0 i 100, kao što je 7,3% udaljeno od 0%, što je najmanji trošak koji se bilježi u Sloveniji, i 12,1%, što je najveći trošak koji je tada registriran u Poljskoj. U konačnom skoru za 2017. uzeto u obzir smanjenje troška na 1,8% BDP po stanovniku, do čega je došlo u međuvremenu. Stoga je skor ovoga indikatora je primjenom iste logike povećan s 40 na 85 bodova, a to je pak preko pondera utjecalo na poboljšanje ukupnog skora prepreka investitorima s 20 na 35, što je ujedno najvažnija pozitivna promjena u ovom izdanju skora. Prema tome, skorovi mjere relativnu udaljenost vrijednosti pokazatelja za Hrvatsku od najboljih i najlošijih vrijednosti za zemlje iz skupine EU10. Skor je pokazatelj relativnog uspjeha koji možemo tumačiti kao mjeru međunarodne konkurentnosti.

Mjerenje HUP skora provodi se dva puta godišnje. Pri mjerenju u svibnju većina podataka odnosi se na kraj prethodne godine, pa se taj skor stoga smatra završnim za proteklu godinu. Podložan je naknadnim revizijama u mjeri u kojoj se metodologija naknadno mijenja ili se izvorni statistički podaci revidiraju unatrag. Dosadašnje iskustvo u računanju skora pokazuje da naknadne revizije nemaju značajan učinak na ukupan skor; uglavnom je riječ o promjenama unutar jednoga boda, tako da je ukupna ocjena vjerodostojna.

Izvori podataka su Državni zavod za statistiku, HNB, Ministarstvo financija, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje te Eurostat, a koriste se i sustavi mjerenja institucionalne kvalitete, poput World Governance Indicators te Doing Business pokazatelja Svjetske banke i IFC-a i Global Competitiveness Index Svjetskog gospodarskog foruma. U izračun ulaze i specijalizirani sustavi mjerenja za pojedina područja poput Global Entrepreneurship Monitor-a koji mjeri poduzetničku aktivnost i Transparency International indeksa percepcije korupcije. HUP skor dodaje još neke izvore podataka - poput podataka iz financijskih izvještaja poduzeća – i povezuje ih tako da mjere realizaciju ciljeva koje zagovara HUP.

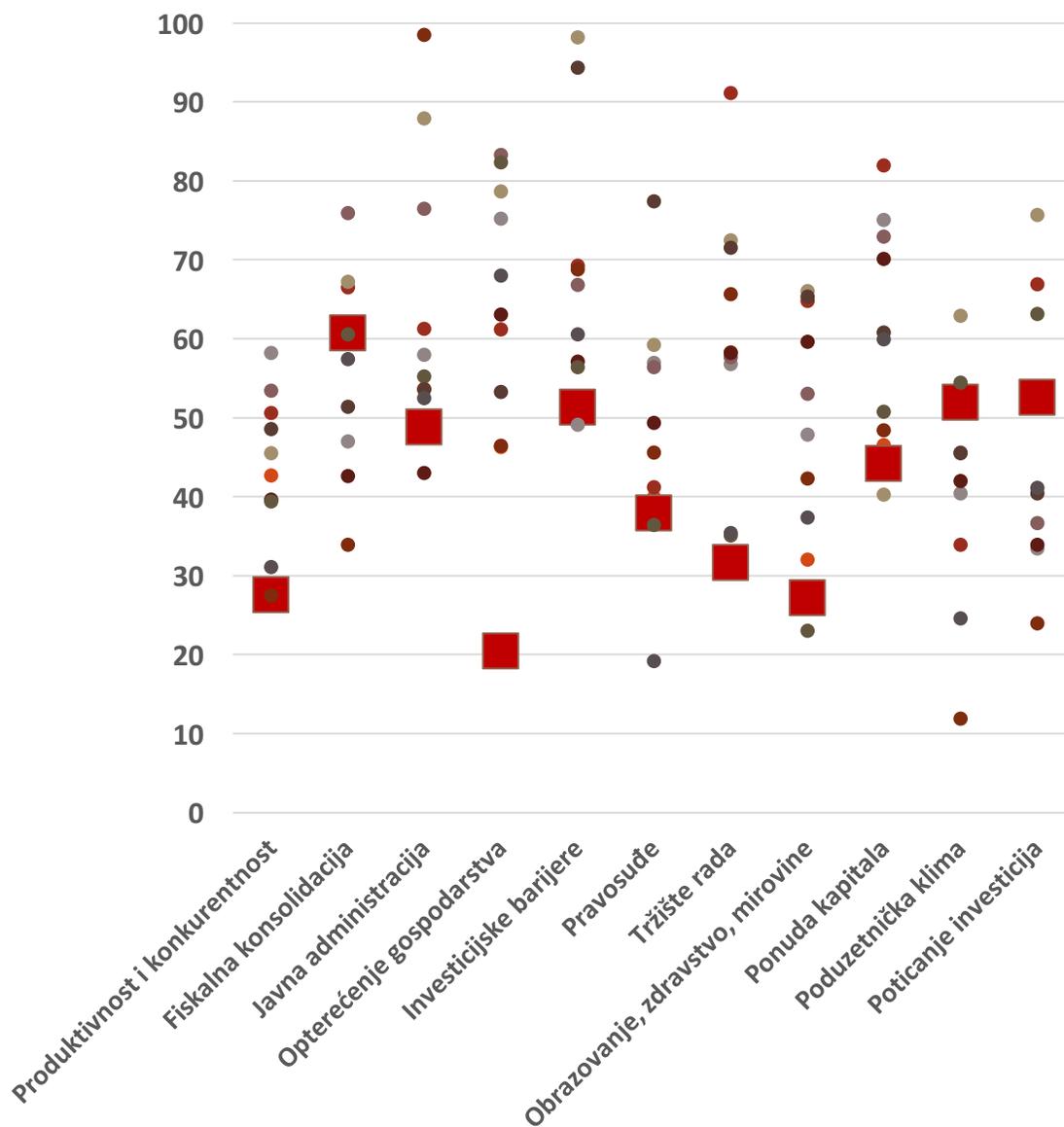
Rezultat pokazuje da Hrvatska znatno zaostaje za državama članicama EU iz srednje i istočne Europe (EU10) s kojima dijeli geografiju, povijest i razvojni zaostatak za Zapadnom Europom. Osobito zabrinjava što je hrvatski skor lošiji od skorova za zemlje koje su još uvijek slabije razvijene od Hrvatske (Bugarska, Rumunjska). Ta mjera zaostatka objašnjava zašto nas spomenute zemlje sustižu u razvojnog smislu.

Rezultat bi trebao zvoniti kao alarm za uzbunu. Alarm bi trebao prenuti svakoga tko je eventualno pomislio da gospodarski rast koji se ponovo uspostavio nakon 2015. predstavlja indikator gospodarske snage i dobrih izgleda. Poziv na buđenje koji odašilje HUP skor treba tumačiti kao naznaku o tome da aktualni impuls rasta ima ciklički, dakle, prolazan karakter. Dubinske gospodarske i institucionalne strukture ostaju slabe zbog izostanka reformi. Ovaj alarm je važan, jer je Hrvatska umorna od apsolutnog i relativnog zaostajanja, pa donju sliku treba tumačiti kao poziv na buđenje i motivaciju da Hrvatska na slici zauzme mjesto koje joj prema gospodarskim i društvenim potencijalima pripada.

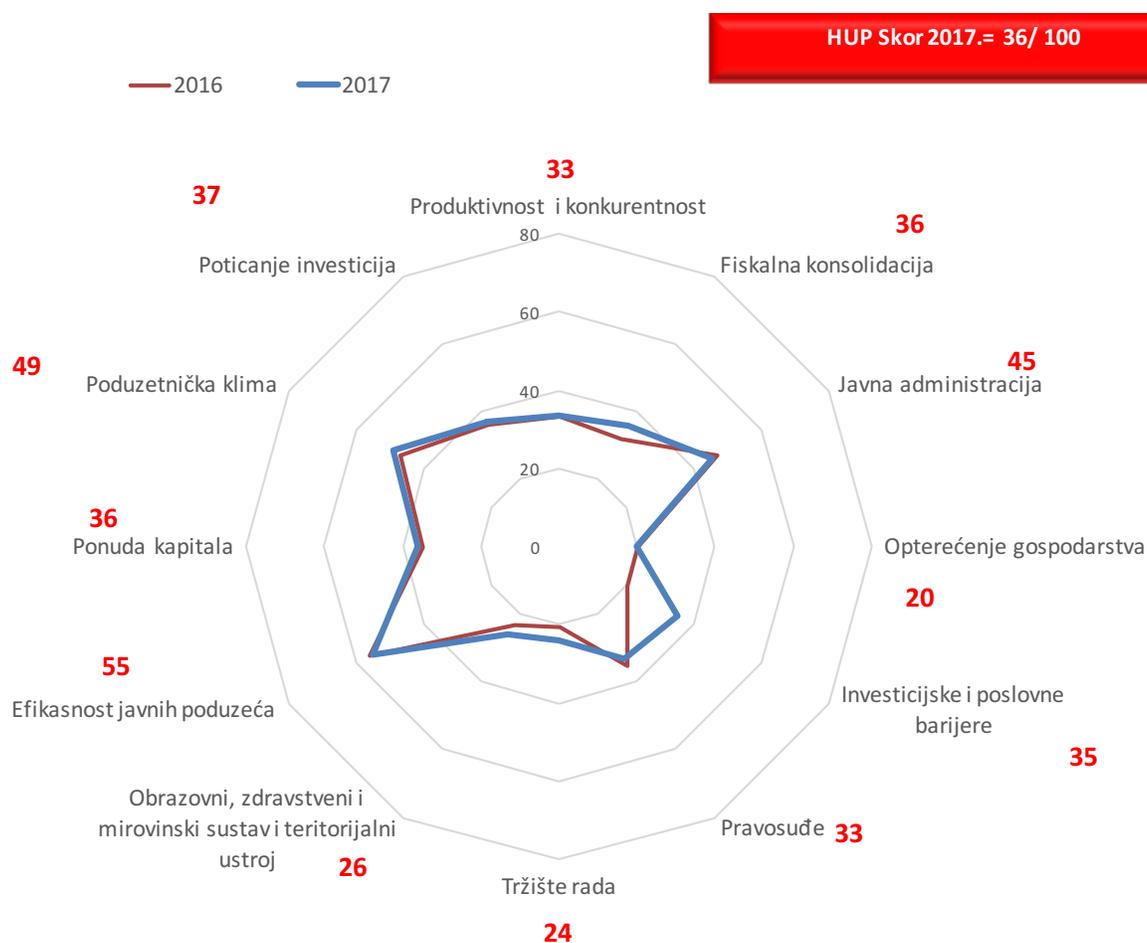
Međunarodno usporedivi ukupni skorovi se računaju za 11 od 12 područja, jer nema podataka za usporedbu efikasnosti državnih poduzeća. Hrvatski skorovi (veliki crveni kvadrat) pozicioniraju se u donjem dijelu slike na kojoj su podaci za druge zemlje Nove Europe prikazani kao točke u raznim bojama. U usporedbi s ranijim izdanjima HUP skora Hrvatska je napredovala na planu fiskalne konsolidacije, blago je pala u pogledu produktivnosti i konkurentnosti te obrazovnog i mirovinskog sustava, a dva su područja ostala kritična: **opterećenje gospodarstva i tržište rada**.

Međunarodni skor 2017. (Hrvatska je crveni kvadrat, a svaka zemlja je jedna točka)

Na temelju usporedbe skorova po područjima 2016. i 2017. u paukovoj mreži (uočite pomak crvene linije lijevo gore) treba uočiti sljedeće:

1. Niti jedan skor za 12 područja ne prelazi 2/3 maksimalne vrijednosti što znači da Hrvatska nema izrazitu konkurentsku prednost u nekom području.
2. Najveći vidljivi napredak ostvaren je kod investicijskih i poslovnih barijera, fiskalne konsolidacije i tržišta rada (zbog smanjenja dugotrajne nezaposlenosti).
3. Unatoč malom napretku s 20 na 24 boda tržište rada ostaje najkritičnije područje zbog niskih stopa aktivnosti i visokih stopa nezaposlenosti svih kategorija radne snage.

Detalniji pogled na skor pokazuje da se vrijednosti iznad 40 bilježe u područjima javne administracije, efikasnosti javnih poduzeća i poduzetničke klime. Detalji su prikazani u nastavku dokumenta. Uvodno treba primijetiti da je visok skor efikasnosti javnih poduzeća posljedica solidnih financijskih rezultata većine njih. To ne mora značiti strukturnu prednost ako se radi o posljedici dominantnih položaja ovih poduzeća na tržištu. Drugim riječima, skor ne mjeri strukturni utjecaj državnih poduzeća na razvoj, jer je razvoj takvih pokazatelja metodološki iznimno zahtjevan.

PODRUČJE	2017	2016		Broj indikatora
Produktivnost i konkurentnost	33	33	↑	9
Fiskalna konsolidacija	36	32	↑	6
Javna administracija	45	47	↓	4
Opterećenje gospodarstva	20	20	→	4
Investicijske i poslovne barijere	35	20	↑	6
Pravosuđe	33	35	↓	6
Tržište rada	24	20	↑	9
Obrazovni, zdravstveni i mirovinski sustav i teritorijalni ustroj	26	23	↑	7
Efikasnost javnih poduzeća	55	56	↓	4
Ponuda kapitala	36	35	↑	8
Poduzetnička klima	49	47	↑	5
Poticanje investicija	37	36	↑	5
HUP SKOR - ukupno	36	34	↑	73

*Skor produktivnosti i konkurentnosti raste na razini decimala što se ne vidi zbog zaokruživanja

Pogled na pojedine indikatore detaljnije pokazuje karakter promjena. Broj loših indikatora (u crvenom) se nije promijenio, dok se napredak očituje kroz smanjenje broja indikatora «u žutom» (vrijednosti između 1/3 i 2/3) i povećanje (za 5) broja indikatora u zelenom, čija je vrijednost iznad 2/3.

	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
Crveno (0-33,3)	40	40	40	42	39	43	41
Žuto (33,3-66,6)	16	21	21	21	23	20	21
Zeleno (66,6-100)	17	12	12	10	11	10	11
Ukupan broj indikatora	73	73	73	73	73	73	73

U nastavku se prikazuju skorovi po područjima i iznose preporuke.

I Produktivnost i konkurentnost

CILJ: Povećanje produktivnosti kroz realizaciju strategije razvoja RH s naglaskom na industrijske i druge politike uklopljene u EU strategiju

Skor produktivnosti i konkurentnosti stagnira uz bitne promjene u strukturi. Usporavanje rasta BDP-a ostavilo je traga na skoru, jer je prag vrijednosti indikatora između 60 i 80 bodova postavljen na 3% godišnjega rasta, tako da je uz usporavanje rasta na 2,8% zabilježen pad skora promjene realnog BDP-a s 80 na 60 bodova. Usporavanje se odrazilo i na skor promjene produktivnosti rada, jer je utjecaj tog skora na ukupan skor poništio rast skora zaposlenosti. Vremenski pomak u rastu zaposlenosti, koji se u značajnijoj mjeri pojavio 2017., uz blago usporavanje aktivnosti, doveli su do toga da je produktivnost rada prošle godine jedva rasla. Rast produktivnosti za 0,6% bio je najniži u grupi EU-11; maksimum je zabilježen u Litvi, 4,4%.

	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.
I PRODUKTIVNOST I KONKURENTNOST	33	33	30	25
1 Promjena realnog BDP-a	60	80	40	20
2 Omjer izvoza i BDP-a	19	15	15	12
3 Promjena broja zaposlenih	80	20	40	80
4 Promjena produktivnosti rada	0	50	93	0
5 Promjena jediničnog troška rada	0	0	0	20
6 Udjel izdataka za istraživanja i razvoj (R&D) u BDP-u	26	21	21	19
7 Cijene plina (prilagođeno za razinu BDP p.c. PPS) € / GJ	0	0	3	9
8 Cijene električne energije (prilagođeno za razinu BDP p.c. PPS) € / kWh	52	52	0	5
9 Udjel energije proizvedene iz obnovljivih izvora u potrošnji energije	63	63	63	63

II Fiskalna konsolidacija

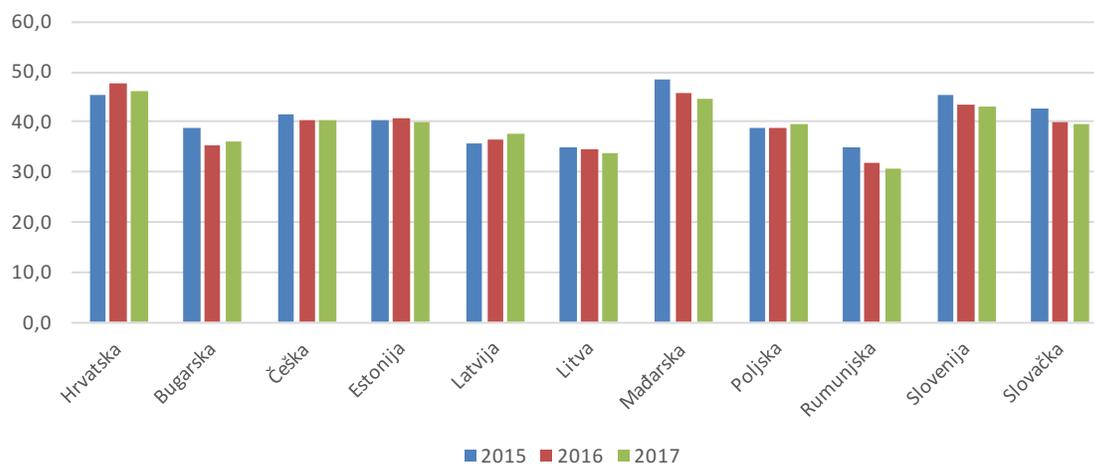
CILJ: Hitno smanjenje deficita da ne prijeđe 3% BDP-a i javnog duga da ne prijeđe 60% BDP-a

Cilj je ispunjen u pogledu deficita: zahvaljujući suficitu 2018., vrijednosti zadnja dva indikatora fiskalnog salda su među najvišima. Očit je i napredak zbog smanjenja premije rizika. Međutim, skor fiskalne konsolidacije nije se poboljšao znatnije od 4 boda, jer su promjene i razine omjera prihoda i rashoda opće države u odnosu na BDP za Hrvatsku i dalje nepovoljne. Slika detaljnije pokazuje o čemu se radi. Visina i mala promjena ovih omjera (prikazan je omjer prihoda opće države) dovode Hrvatsku u položaj s najvećim «ugrizom» opće države u BDP-u među zemljama Nove Europe.

		Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.
II FISKALNA KONSOLIDACIJA		36	32	23	27
10	CDS "spread" (premija rizika duga države)	50	32	10	10
11	Promjena i razina omjera javnog duga i BDP-a	33	32	26	10
12	Promjena i razina omjera prihoda konsolidirane opće države i BDP-a	0	0	42	48
13	Promjena i razina omjera rashoda konsolidirane opće države i BDP-a	4	11	58	39
14	Ukupni saldo konsolidirane opće države u % BDP-a	82	61	0	0
15	Primarni saldo konsolidirane opće države u % BDP-a	100	100	40	28

Udjel prihoda opće države u BDP-u u %

Druge države imaju ili nižu razinu ili su imale višu ali je u jakom padu nakon 2015.

Izvor: Eurostat

III Javna administracija

CILJ: Manja, efikasnija, potpuno informatizirana javna administracija koja je uslužno orijentirana prema građanima i poduzetnicima i predstavlja konkurentsku prednost zemlje.

Skor javne administracije je relativno povoljan s 45 bodova, ali treba imati u vidu da se blago smanjio jer su druge zemlje brže napredovale u pogledu smanjenja broja dana potrebnih za izdavanje građevinskih dozvola (Litva je najbolja, broj dana se smanjio na 75, u Hrvatskoj je 126). Hrvatsku drže nisko slaba percepcija neovisnosti i nepovjerenje u institucije te nadasve prevelik broj dana za registraciju vlasništva nad nekretninom (odnosi se na sud u glavnom gradu).

	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.
III JAVNA ADMINISTRACIJA	45	47	56	53
16 Efektivnost vlade (neovisnost i povjerenje u institucije)	30	30	62	62
17 Broj dana potrebnih za pokretanje posla	90	90	68	57
18 Broj dana potrebnih za izdavanje građevinskih dozvola	75	86	86	50
19 Broj dana potrebnih za registraciju vlasništva nad nekretninom	0	0	0	35

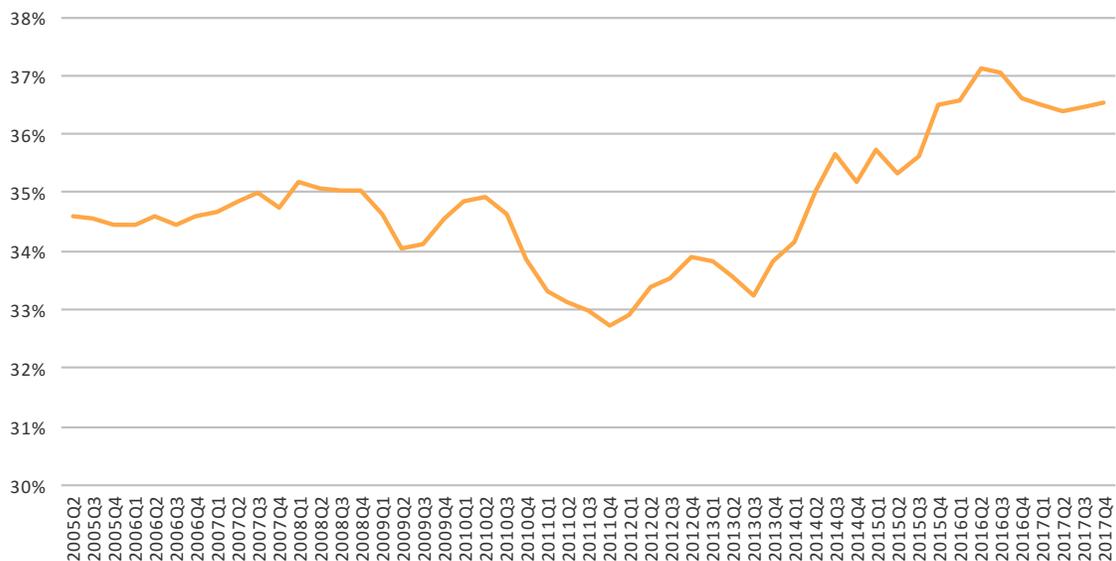
IV Opterećenje gospodarstva

CILJ: Fiskalnom konsolidacijom i reformama u javnom sektoru stvoriti uvjete za smanjenje poreznih stopa i ukidanje većega dijela parafiskalnih nameta.

Opterećenje gospodarstva ima najniži skor i jasno je identificirano kao kritično područje, ponajviše zbog velikog broja procedura koje je potrebno obaviti za plaćanje poreza (komplicirano je plaćati poreze u Hrvatskoj) i visokih omjera državnih prihoda i BDP-a. Razlog za takav skor vidi se na slici koja pokazuje strukturni porast opterećenja do kojeg je došlo nakon 2013./14. Omjer poreznih i sličnih prihoda opće države i BDP-a povećan je za više od 2 postotna boda i mini porezna reforma iz 2017. nije bitno utjecala na tu promjenu. Slika pokazuje naličje fiskalnog suficita.

		Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.
IV OPTEREĆENJE GOSPODARSTVA		20	20	26	33
20	Omjer prihoda konsolidirane opće države i BDP-a	0	0	24	29
21	Omjer tekućih prihoda konsolidirane opće države i BDP-a	7	7	20	28
22	Broj dana godišnje potrebnih za ispunjenje poreznih obveza	61	67	64	66
23	Broj procedura koje je potrebno obaviti za plaćanje poreza	0	0	0	8

Porezni i slični prihodi opće države / BDP

V Investicijske i poslovne barijere

CILJ: Uklanjanje propisa za koje nema dokaza o tome da proizvode veće društvene koristi od troškova, smanjenje troškova provedbe regulacije i primjena procjena učinaka propisa.

Skor investicijskih i poslovnih barijera zadnjih godina bilježi prilično velike oscilacije. Skor je daleko od zadovoljavajućih vrijednosti, ali je u 2017. zabilježio određen napredak, ponajviše zahvaljujući poboljšanju tri indikatora u sustavu Doingbusiness, u čemu se ističe tošak pokretanja posla koji je smanjen sa 7,3% na 1,8% BDP per capita zbog smanjenja troškova.

Skor je i dalje loš u apsolutnom iskazu zbog toga što je Hrvatska u najlošijoj poziciji u usporedbi s drugim zemljama Nove Europe u pogledu broja procedura potrebnih za pokretanje posla i troška izdavanja građevinskih dozvola, u što se broji i komunalni doprinos.

		Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.
V INVESTICIJSKE I POSLOVNE BARIJERE		35	20	30	31
24	Broj procedura potrebnih za pokretanje posla	0	0	17	29
25	Broj procedura potrebnih za izdavanje građevinskih dozvola	43	43	31	21
26	Broj procedura potrebnih za registraciju vlasništva nad nekretninom	60	60	60	60
27	Trošak pokretanja posla	85	40	72	73
28	Trošak izdavanja građevinskih dozvola	0	0	0	0
29	Trošak registracije vlasništva	20	20	0	0

VI Pravosuđe

CILJ: Formiranjem specijaliziranih sudova, smanjivanjem troškova i drugim mjerama ubrzati i pojeftiniti sudske procese koji su od kritične važnosti za funkcioniranje gospodarstva, kao što su prisilne naplate, stečajevi i likvidacije.

U području pravosuđa situacija je suštinski nepromijenjena. Broj dana prisilne naplate i percepcija korupcije su pogoršane zbog poboljšanja u drugim zemljama s kojima se Hrvatska uspoređuje. U Bugarskoj, koja određuje najlošiji «benchmark» u pogledu korupcije, indeks Transparency Internationala zabilježio je blagi napredak pa je skor za Hrvatsku pogoršan.

	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.
VI PRAVOSUĐE	33	35	36	18
30 Broj dana prisilne naplate	31	40	33	29
31 Trošak prisilne naplate (novo od 2015.)	88	80	80	0
32 Vrijeme potrebno za rješavanje nesolventnosti	28	28	28	36
33 Trošak rješavanja nesolventnosti	25	25	25	25
34 Stopa povrata u slučaju rješavanja nesolventnosti	0	0	0	0
35 Indeks percepcije korupcije	21	28	35	19

VII Tržište rada

CILJ: Olakšati zapošljavanje i otpuštanje te liberalizacijom radnog vremena, minimalne plaće i drugih bitnih elemenata ugovora o radu omogućiti veću slobodu ugovaranja između radnika i poslodavaca s ciljem povećanja zaposlenosti.

Tržište rada je unatoč malom napretku s 20 na 24 boda i dalje među tri kritična područja, ponajviše zbog niskih stopa zaposlenosti i aktivnosti, i visokih stopa nezaposlenosti. Prema većini ovih kriterija Hrvatska je u najlošijoj poziciji među zemljama Nove Europe. Napredak je zabilježen kod stope dugotrajne nezaposlenosti, što je kombinirana posljedica zapošljavanja, emigracije i odlazaka u mirovinu. S obzirom na to da je skor ove stope relativna konstrukcija koja zavisi o promjenama u drugim zemljama, treba naglasiti da se skor popravlja zbog pogoršanja dugotrajne nezaposlenosti u zemlji koja definira najlošiji «benchmark», a to je Slovačka.

	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.
VII TRŽIŠTE RADA	24	20	21	19
36 Stopa aktivnosti	2	2	1	1
37 Stopa zaposlenosti	0	0	0	0
38 Stopa nezaposlenosti	0	0	0	0
39 Stopa nezaposlenosti mladih	0	0	0	0
40 Stopa dugotrajne nezaposlenosti	95	63	1	0
41 Promjena nominalnog indeksa jediničnih troškova rada	92	89	91	89
42 Indeks lakoće zapošljavanja i otpuštanja radnika	27	28	30	32
43 Indeks kvalitete suradnje radnika i poslodavaca	40	42	43	45
44 Indeks fleksibilnosti određivanja plaća	68	68	70	75

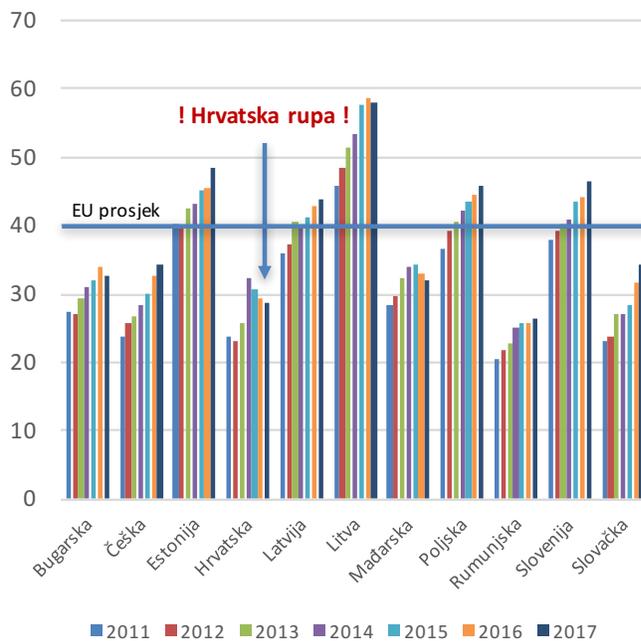
VIII Obrazovni, zdravstveni i mirovinski sustav

CILJ: Zdravstveni, obrazovni, mirovinski i teritorijalno-politički sustav moraju se reformirati radi povećanja efikasnosti i doprinosa konkurentnosti i razvoju čitavoga društva.

Ovo je najlošiji skor uz tržište rada i opterećenje gospodarstva. Blago poboljšanje se dogodilo zbog zaustavljanja rasta broja umirovljenika što je dovelo do stabilizacije omjera osiguranika i umirovljenika na 1,2. Međutim, zabrinjava zaustavljanje rasta udjela visokoobrazovanih u populaciji 30-34g. U Hrvatskoj mladi masovno upisuju fakultete (otud zeleni skor u donjoj tablici), ali ih razmjerno mali broj završava. Slika pokazuje da se počinje javljati blagi pad udjela visokoobrazovanih, što je alarm koji poziva na hitnu reformu visokoškolskog sustava.

	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.
VIII OBRAZOVNI, ZDRAVSTVENI I MIROVINSKI SUSTAV	26	23	21	32
45 Postotak građana u dobi 30-34g. sa završenim tercijarnim obrazovanjem	11	11	16	25
46 Postotak građana u dobi 25-64g. uključenih u obrazovne programe	16	16	16	12
47 Postotak mladih u dobi 15-24 koji nisu uključeni u rad i obrazovanje	76	76	76	77
48 Očekivano trajanje zdravog života	23	23	12	43
49 Rast broja umirovljenika	60	40	40	0
50 Omjer broja zaposlenih i broja umirovljenika	0	0	0	0
51 Udjel sveukupnih starosnih mirovina u ukupnom broju	0	0	0	0

% visoko obrazovanih u populaciji 30-34g.

Izvor: Eurostat

IX Efikasnost javnih poduzeća

CILJ: Depolitizacija upravljanja, uvođenje mjerljivih kriterija efikasnosti i odgovornosti, zaustavljanje gomilanja gubitaka kod gubitaša u javnom sektoru, privatizacija i povećanje izvještavanja javnosti o poslovanju

Ciljevi upravljanja javnim i državnim tvrtkama sadrže kvalitativne elemente koje nije moguće mjeriti pomoću financijskih izvještaja. Međutim, HUP skor efikasnosti javnih (državnih) poduzeća koristi isključivo podatke iz financijskih izvještaja za najveće strateške državne tvrtke, što znači da treba imati u vidu limitiranu važnost odabrane metode u odnosu na ciljeve.

Iako je financijski položaj državnih tvrtki nesporno poboljšán u odnosu na stanje 2011./2012., relativnu uspješnost financijskog poslovanja treba tumačiti s oprezom, s obzirom na to da nije moguće procijeniti koliko na financijski položaj utječu monopolske, regulatorne i druge rente koje su uobičajeno povezane s poslovanjem državnih poduzeća.

	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.
IX EFIKASNOST JAVNIH PODUZEĆA	55	56	55	56
52 Omjer dobiti i prihoda	21	22	24	29
53 Udjel troškova osoblja i ostalih troškova u rashodima	38	37	34	35
54 Omjer poduzeća koja ostvaruju dobit i gubitak	100	100	100	100
55 Ekonomičnost poslovanja - omjer prihoda i rashoda	64	65	62	60

X Ponuda kapitala

CILJ: Poreznim poticajima, deregulacijom, smanjivanjem transakcijskih troškova i drugim mjerama potrebno je povećati i proširiti ponudu kapitala na hrvatskom financijskom tržištu, uz posebnu pažnju usmjerenu kapitalnom jačanju malih i srednjih poduzeća i povećanju dostupnosti kredita.

Ponuda kapitala je područje s najvećim napretkom 2016. i 2017., pri čemu je u prošloj godini situacija tek neznatno poboljšana u odnosu na stanje pred dvije godine. Kamatne stope su u drugim zemljama Nove Europe padale još i brže, no rak-rana na koju treba obratiti posebnu pažnju vezana je uz dostupnost rizičnog kapitala za rane faze rasta poduzeća. To je područje kojemu bi kreatori politike trebali posvetiti posebnu pažnju.

	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.
X PONUDA KAPITALA	36	35	26	39
56 Indeks zaštite prava kreditora	42	42	42	42
57 Indeks obuhvata kreditnih informacija	75	75	75	75
58 Indeks obuhvata kreditnog registra	100	100	100	100
59 Dostupnost rizičnog kapitala	13	13	0	12
60 Zaduženost i kapitalizacija kompanija	40	40	20	0
61 Ponuda kredita poduzećima	38	30	35	66
62 Kratkoročne kamatne stope na kredite poduzećima	17	18	38	65
63 Dugoročne kamatne stope na kredite poduzećima	25	35	8	23

XI Poduzetnička klima

CILJ: Promjena klime i kulture odnosa prema poduzetništvu s ciljem afirmacije spoznaje da je poduzetništvo ključ razvoja.

O poduzetničkoj klimi se u Hrvatskoj često paušalno govori. Spominju se nesklonost riziku, naslijeđe socijalizma, nenaviknutost na život i poslovanje u tržišnom gospodarstvu. Međutim, indikatori GEM-a i drugih sustava mjerenja ukazuju na veću slojevitost problema. Hrvatska nimalo ne zaostaje za zemljama Nove Europe u pogledu udjela populacije koja ima strah od neuspjeha, poželjnosti poduzetništva i zaštite manjinskih investitora. U tim je područjima zabilježen i značajan napredak. Međutim, stopa pokretanja novih poduzeća (od 2016. koristi se GEM-ov TEA indeks) nije osobito visoka, a najveće zaostajanje u ovom skoru uzrokuje niska učinkovitost pravosuđa u procesima protiv regulatora. Riječ je o pokazatelju koji se koristi u okviru Globalnog indeksa konkurentnosti Svjetskog gospodarskog foruma: prema tom pokazatelju Hrvatska je najlošija među zemljama Nove Europe. Nerazmjer između subjektivnih percepcija i strahova napsram kakvoće institucionalnog okvira ilustrira ključnu tezu da je u Hrvatskoj veći problem s institucijama nego s ljudima i njihovim aspiracijama.

	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.
XI PODUZETNIČKA KLIMA	49	37	30	33
64 Učinkovitost pravosuđa u procesima protiv regulatora	0	5	0	0
65 Indeks zaštite manjinskih investitora	92	62	46	46
66 Stopa pokretanja novih poduzeća	33	32	0	0
67 Poželjnost poduzetništva	59	53	49	60
68 Stopa straha od neuspjeha	76	52	87	94

XII Poticanje investicija

CILJ: Aktivno privlačenje i poticanje investicija mora biti sustavno, ciljano i trajno, u mandatu posebnoga tima koji će stalno obilaziti najvažnije svjetske centre i investitore prezentirajući dobro pripremljene investicijske potencijale.

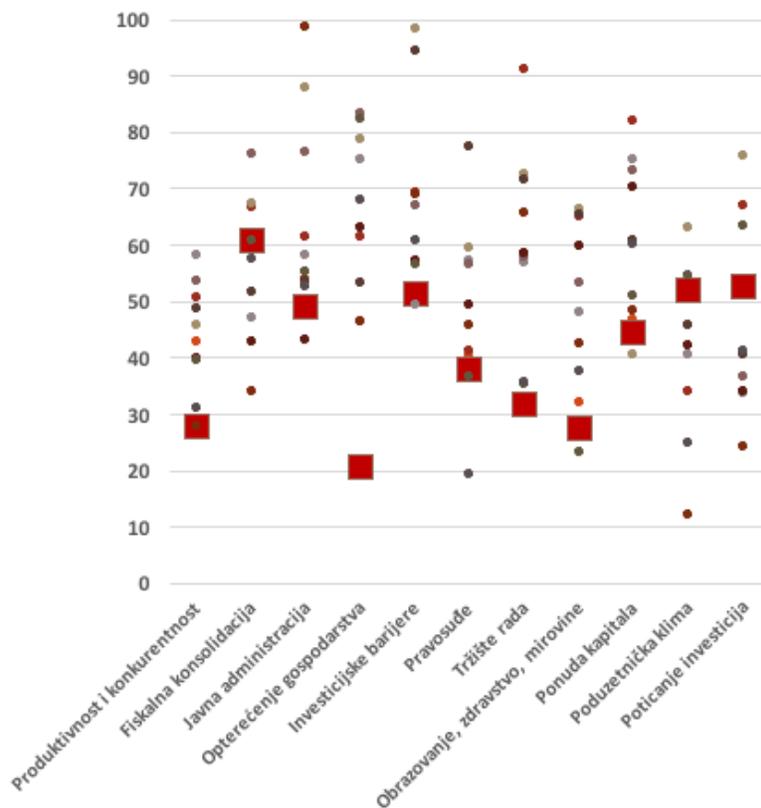
Investicijski skor je nastavio rast koji je zabilježen 2016., ali rast u prošloj godini nije bio značajan. Stopa investicija od 20,5% BDP-a i dalje je razmjerno niska, investicije se relativno brže oporavljaju u drugim zemljama, pa te zemlje brže ekonomski rastu. Značajan pomak promjene izravnih stranih ulaganja u Hrvatskoj nema veliki ponder, jer taj pokazatelj i inače jako oscilira zavisno o dobiti koju poduzeća u vlasništvu stranih subjekata ostvare u Hrvatskoj. Hrvatsku čeka dug put oporavka investicijske aktivnosti jer je proces očito tek na početku.

	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
XII POTICANJE INVESTICIJA	37	36	23	36	17	16	24
69 Udjel investicija u BDP-u	33	38	0	2	10	28	20
70 Skor proizvodnih FDI	10	0	45	39	5	0	15
71 Izravna strana ulaganja (FDI) - stanje u % BDP	48	45	45	39	39	33	41
72 Izravna strana ulaganja (FDI) - promjena u % BDP	96	0	0	100	56	18	41
73 Indeks pouzdanja investitora	33	34	24	21	15	10	20

Izdvojeno: skor za 11 zemalja Nove Europe

Šezdeset i jedan pokazatelj koji sudjeluje u izračunu HUP skora predstavlja međunarodno usporedive pokazatelje koji se računaju prema usklađenim metodologijama UNCTADA, Eurostata, Europske središnje banke, Bloomberg, GEM-a, Svjetske banke (Doing Business i World Governance Indicators), Transparency International-a i Svjetskog gospodarskog foruma. Od 12 područja za koja se mjeri HUP skor, međunarodno usporedivi pokazatelji postoje za njih 11. Jedino područje za koje nema usporedbi je efikasnost državnih poduzeća. Stoga se za 11 područja i 11 zemalja (Hrvatska i EU-10: Bugarska, Rumunjska, Slovenija, Mađarska, Slovačka, Poljska, Češka, Litva, Latvija, Estonija) može izračunati pojednostavljeni HUP skor na temelju 61 indikatora. Pojednostavljeni HUP skor računa se tako da se prvo izračuna skor za svaki pokazatelj. Skor je linearna interpolacija između minimalne i maksimalne vrijednosti, pri čemu je minimalni skor 0, a maksimalan 100. Skor za pojedina područja računa se kao jednostavna sredina skora za pripadajuće pokazatelje. Ukupan skor je jednostavna sredina.

Rezultat pokazuje zaostatak Hrvatske. Vrijednost pojednostavljenog skora od 40 znatno je veća nego pri prošlom mjerenju (34) i malo je veća od vrijednosti ranije prikazanog potpunog skora (36) te jedva prelazi 50% maksimalne vrijednosti za Estoniju koja ima najveću vrijednost usporedivog skora od 68. Slika na kojoj je svaka zemlja Nove Europe prikazana kao točka, a Hrvatska kao veliki crveni kvadrat, jasno otkriva područja u kojima Hrvatska najviše zaostaje (prvenstveno opterećenje gospodarstva).

Preporuke za odabir prioriteta reformi

HUP skor se može koristiti i kao alat za odabir prioriteta i upravljanje strukturnim promjenama. Na temelju rezultata za 2017. preporučaju se tri prioriteta:

- 1. Znatno smanjenje opterećenja rada za minimalno 2 postotna boda BDP-a u prvoj fazi, uz reforme koje će donijeti racionalizaciju rashodne strane proračuna radi očuvanja fiskalne discipline.**

Razlog za ciljane rasterećenja za 2 postotna boda BDP-a je vraćanje na snagu opterećenja koje je postojalo do 2012. Porezna rasterećenja su najavljena od sljedeće godine. Međutim, još uvijek nije jasno hoće li promjena zahvatiti smanjenje stope PDV-a ili opterećenja rada (doprinosa). Smanjenje doprinosa se može preporučiti zbog izravnog učinka na rast neto plaća i/ili smanjenje troška rada.

- 2. Olakšano zapošljavanje i otpuštanje radnika, naročito kod malih poduzeća koja stvaraju gospodarski dinamizam i najviše doprinose zapošljavanju.**

Hrvatsko radno zakonodavstvo je i dalje rigidno u dijelu otpuštanja, što otežava zapošljavanje i stimulira sklapanje ugovora na određeno vrijeme (zbog očekivanih troškova otpuštanja), naročito kod mikro i malih poduzeća koja osiguravaju gospodarsku dinamiku. Daljnja liberalizacija radnog zakonodavstva može ohrabriti trajno zapošljavanje suprotno očekivanju.

- 3. Hitna modernizacija obrazovanja kroz djelomičnu liberalizaciju, uvođenje sustava poticaja i sveobuhvatnu reformu**

Pokazatelji visokog i cjeloživotnog obrazovanja ukazuju na ozbiljnu krizu školskog sustava. Često ponavljana frazu o usklađivanju obrazovnog sustava s potrebama tržišta rada treba oživotvoriti konkretnim mjerama liberalizacije radi što šireg uključivanja privatnog sektora u ponudu obrazovnih usluga, uvođenja poticaja za obrazovanje i provedbe sveobuhvatne modernizacije sustava javnog obrazovanja.

Odabir ovih prioriteta područja ne isključuje ostala, što se prvenstveno odnosi na poboljšanje upravljanja i djelomičnu privatizaciju državnih poduzeća, poticanje ulaganja rizičnog kapitala, reformu pravosuđa te reforme administrativnog i regulatornog tipa počevši od smanjenja parafiskalnih nameta, broja procedura za pokretanje posla, troškova izdavanja građevinskih dozvola i sl.

Metodološki dodatak

Najvažnije metodološke promjene u HUP skoru za 2014.

Važne metodološke promjene u ovom, u odnosu na prethodna izdanja HUP Skora, odnose se na Eurostatovu statistiku cijena energije. Osim prijelaza na polugodišnje izvještavanje na kraju razdoblja (ranije se o cijenama izvještavalo na početku godine), u iskaz cijena uključene su preciznije metodološke instrukcije u pogledu definicija cijena. Stoga su svi podaci revidirani unatrag od 2011. godine.

Nadalje svi fiskalni podaci revidirani su unatrag, jer je Hrvatska tek nedavno počela izvještavati prema Eurostatovoj ESA metodologiji koja je u međuvremenu mijenjana, tako da su se promjene u fiskalnim statistikama u zadnje vrijeme javljale po dvije osnove: kao početnik u izvještavanju prema ESA metodologiji Hrvatska je imala znatne povremene korekcije podataka unazad, ali su i podaci za druge zemlje prolazili kroz revizije zbog velikih metodoloških promjena nakon prijelaza na izvještajni sustav ESA2010.

Skor efikasnosti javnih poduzeća sada se računa na temelju podataka za 18 velikih državnih poduzeća. ARZ i HAC više ne ulaze u uzorak jer su troškovi rada formiranjem HAC ONC-a najvećim dijelom prebačeni na novu kompaniju, pa se stvarna troškovna efikasnost i profitabilnost državnih cestovnih poduzeća više ne može uspoređivati s ranijim godinama. Također, Croatia osiguranje nakon privatizacije ne ulazi u izračun skora. Svi podaci su revidirani unazad bez navedenih poduzeća.

Skor ponude kapitala također je doživio metodološke izmjene po nekoliko osnova: (1) skor kamatnih stopa sada se računa na temelju nove metodologije izvještavanja o kamatnim stopama koja je usklađena s metodologijom ECB-a, (2) metodološke izmjene ugrađene su i u Doing Business sustav u dijelu scoringa kreditnih registara, te (3) u izračun skora kapitalizacije sada ulaze 45, a ne više 46 kompanija (jer je nad jednom kompanijom iz uzorka pokrenut stečaj).

Na posljepku, prijelaz na novu Eurostatovu metodologiju nacionalnih računa ESA2010 bitno je utjecao na investicijski skor u odnosu na ranija izdanja HUP skora, jer su mijenjani stari podaci o investicijama za sve uključene zemlje. Iznosi investicija u drugim državama članicama bitno su revidirani prema gore, više nego u Hrvatskoj, što je dovelo do umanjenja skora omjera investicija i BDP-a.

Najvažnije metodološke promjene u HUP skoru za 2015.

Uveden je (i revidiran unatrag) novi skor proizvodnih FDI umjesto starog skora greenfield FDI. Promjena je uvedena od HUP Skora 2015/2.

Raniji indeks produktivnosti koji je funkcionirao kao pod-indeks u okviru skora tržišta rada na temelju podataka o realnom jediničnom trošku rada zamijenjen je indeksom troškovne

konkurentnosti rada koji se na temelju Eurostatovih podataka računa kao indeks nominalnog jediničnog troška rada s bazom u 2010. godini. Nominalni jedinični trošak rada predstavlja omjer prosječnog troška rada po zaposlenom i outputa po zaposlenom, a skor zavisi o promjenama u odnosu na 2010. u usporedbi s drugim državama Nove Europe.

U HUP Skoru 1/2016 (za 2015.) došlo je do znatne promjene skorova fiskalnih prihoda i rashoda i za ranije godine, no to nije bio rezultat metodoloških promjena u Skoru. Eurostat je revidirao podatke za neke zemlje unazad tako da su promjene nastale zbog promjena ulaznih podataka. Metodološka promjena u broju 1/2016 zbila se kod računanja ukupnog i primarnog deficita, jer su svi izvori iz domaćih podataka po nacionalnoj metodologiji obračuna zamijenjeni Eurostatovima prema metodologiji ESA2010.

HUP Skor 2016/1 za 2015. koristi podatke o konsolidiranoj općoj državi prema nacionalnoj metodologiji za izračun omjera tekućih prihoda zaključno s mjesecom rujnom 2015., jer do dana zaključenja skora Ministarstvo financija još nije objavilo podatke za cijelu godinu.

Ranije korišten pokazatelj očekivanog broja godina školovanja počeo je kasniti s objavom na Eurostatu nakon objave podatka za 2012., pa je od HUP Skora br. 1 2016. pokazatelj zamijenjen ažurnijim pokazateljem postotka mladih u dobi između 15 i 24 godine koji nisu ni zaposleni ni uključeni u neki oblik formalnog školovanja.

SKOR PRODUKTIVNOSTI I KONKURENTNOSTI

Skor produktivnosti i konkurentnosti sastoji se od dva pod-skora koji mjere produktivnost, inovativnost, izvoznu orijentaciju i korištenje energije:

- Skor produktivnosti, inovativnosti i izvozne orijentacije
- Skor korištenja energije

Ukupan skor produktivnosti i konkurentnosti računa se kao vagani prosjek gornja dva pod-skora. Ponder skora korištenja energije iznosi 1/3, a ponder skora produktivnosti, inovativnosti i izvozne orijentacije iznosi 2/3.

Skor produktivnosti, inovativnosti i izvozne orijentacije računa se na temelju šest pokazatelja:

- Stope rasta realnog BDP-a

>4% - 100

3%-4% - 80

2%-3% - 60

1%-2% - 40

0%-1% - 20

<0% - 0

- Omjera izvoza (roba i usluga) i BDP-a

Prvo su utvrđeni minimalni (35% za Rumunjsku) i maksimalni (88% za Slovačku) omjeri realnog izvoza i BDP-a za 11 država postsocijalističke srednje Europe u razdoblju od 2006. do 2012. Koristeći približne rubne vrijednosti od 40% i 85%, skor se računa interpolacijom na temelju omjera realnog izvoza i BDP-a na temelju podataka iz nacionalnih računa (DZS).

- Produktivnosti

Podatak o realnom BDP-u per capita prema paritetu kupovne moći (YPPS) korigira se za omjer broja zaposlenih i broja stanovnika (E/N) te se na taj način dobiva realni BDP p.c. po zaposlenom kao mjera produktivnosti:

Izračunaju se godišnje stope promjene ovog pokazatelja za 11 zemalja – Hrvatsku i 10 srodnih članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Potom se za svaku godinu računaju minimalna i maksimalna stopa promjene, s time da, ako postoji zemlja s godišnjom stopom većom od 10% u jednoj godini, to se opažanje ne

uzima u obzir. Nakon utvrđivanja minimalne i maksimalne vrijednosti skor se računa metodom interpolacije između minimalne (0) i maksimalne vrijednosti (100).

Metodološka promjena od 2014/12: koristi se izravna mjera produktivnosti rada iz statistike nacionalnih računa Eurostata, pomoćni indikatori.

- Zaposlenosti

Računa se stopa promjene zaposlenosti iz Ankete o radnoj snazi DZS (kvartal u odnosu na isti kvartal prethodne godine) koja se pretvara u skor pomoću sljedećih pravila:

>2,5% - 100

2%-2,5% - 80

1,5%-2% - 60

1%-1,5% - 40

0,5%-1% - 20

<0,5% - 0

- Jediničnog troška rada

Računa se stopa promjene HNB-ovog (Tablica J.3 Statističkog pregleda) jediničnog troška rada, koja se pretvara u skor pomoću sljedećih pravila:

>0,5% - 0

0%-0,5% - 20

-0,5%-0% - 40

-1%-0,5% - 60

-1,5%-1% - 80

<-1,5% - 100

- Izdataka za istraživanja i razvoj (engl. R&D)

Eurostatov podatak o udjelu ukupnih izdaka za istraživanja i razvoj u BDP-u za 11 država (Hrvatska, Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) služi za izračunavanje minimuma i maksimuma. Skor se računa interpolacijom između minimuma (0) i maksimuma (100) na temelju podatka za Hrvatsku.

Skor produktivnosti, inovativnosti i izvozne orijentacije računa se kao jednostavan prosjek šest gornjih skorova.

Skor korištenja energije računa se kao jednostavan prosjek skorova za tri pokazatelja:

- Cijena plina za industrijske potrošače računa se na temelju Eurostatova podatka o cijeni gigajula plina u industriji, izraženo u eurima. Nominalna cijena u eurima korigira se za razinu BDP per capita prema paritetu kupovne moći (PPS). Pokazatelj se računa za Hrvatsku i deset sličnih zemalja članica (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Za svaku se godinu računa minimalna i maksimalna vrijednost za gornjih deset država i Hrvatsku. Minimalna vrijednost dobiva skor 0, maksimalna 100, te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolacijom izračuna skor za Hrvatsku.
- Cijena električne energije za industrijske potrošače računa se na temelju Eurostatova podatka o cijeni kWh u industriji, izraženo u eurima. Nominalna cijena u eurima korigira se za razinu BDP per capita prema paritetu kupovne moći (PPS). Pokazatelj se računa za Hrvatsku i deset sličnih zemalja članica (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Za svaku se godinu računa minimalna i maksimalna vrijednost za gornjih deset država i Hrvatsku. Minimalna vrijednost dobiva skor 0, maksimalna 100, te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolacijom izračuna skor za Hrvatsku.
- Udjela energije proizvedene iz obnovljivih izvora u ukupnoj potrošnji. Pokazatelj se računa za Hrvatsku i deset sličnih zemalja članica (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) na temelju podataka Eurostata. Za svaku se godinu računa minimalna i maksimalna vrijednost za gornjih deset država i Hrvatsku. Minimalna vrijednost dobiva skor 0, maksimalna 100, te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolacijom izračuna skor za Hrvatsku.

SKOR FISKALNE KONSOLIDACIJE

Skor fiskalne konsolidacije jednostavan je prosjek skorova rizika, prihoda, rashoda, salda i duga. Svaki od skorova rizika, prihoda, rashoda, salda i duga računa se kao ponderirani prosjek skorova za pojedine indikatore.

Skor rizika

Skor rizika se računa na temelju dva skora indikatora: skor CDS spreada i skor CDS usporedbe.

Skor CDS spreada ili CDS skor računa se na sljedeći način: ako je 5-godišnji CDS spread za hrvatske državne obveznice manji od nule skor poprima najvišu vrijednost (100). Ako je veći od 400 bps, poprima najnižu vrijednost (0). Za vrijednosti između 0 i 400 skor se računa interpolacijom pomoću formule koja je opisana dalje u tekstu. Podaci su s kraja kvartala.

Skor CDS usporedbe računa se na temelju usporedbi sa CDS spreadovima skupine srodnih zemalja: Češke, Mađarske, Poljske, Rumunjske, Slovačke i Slovenije. Za tu se skupinu prvo računa prosječni CDS spread. Zatim se računa odstupanje CDS spreada za Hrvatsku od prosjeka za šest srednjoeuropskih zemalja. Ako je spread za Hrvatsku više od 100 bps manji od prosjeka, ocjena je 100. Ako je hrvatski spread za više od 150 bps iznad prosjeka, ocjena je 0. Za sve međuvrijednosti skor se računa interpolacijom.

Skor duga

Skor duga se računa na temelju tri skora indikatora: skor razine duga, skor promjene duga i skor usporedbe duga.

Skor razine duga iznosi 0 ako je omjer javnog duga i BDP-a veći od 70% i 100 ako je taj omjer manji od 40%. U obračun javnog duga ulazi i dug HBOR-a i državna jamstva. Omjer se računa kvartalno kao omjer javnog duga na kraju zadnjeg izvještajnog kvartala i BDP-a u tom i zadnja tri kvartala (pomična četiri kvartala).

Skor promjene duga iznosi 100 ako je međugodišnja stopa promjene duga (kvartal tekuće na kvartal prethodne godine) manja od -2% i 0 ako je veća od 8%.

Skor usporedbe duga računa se tako da se prvo izračunaju minimum i maksimum za omjer bruto javnog duga i BDP-a iz baze Eurostata za EU-10. Ako je omjer za Hrvatsku (koji uključuje dug HBOR-a i jamstva) manji od minimuma skor iznosi 100, a ako je veći od maksimuma, skor iznosi 0. Podaci su godišnji.

Za vrijednosti između minimuma i maksimuma skor se računa interpolacijom na temelju podatka za Hrvatsku.

Skor promjene udjela prihoda i rashoda u BDP-u

Za svaku zemlju u uzorku (EU-10 + Hrvatska) izračunaju se godišnje stope promjene udjela prihoda ili rashoda opće konsolidirane države u BDP-u, na temelju podataka Eurostata, te se izračunaju maksimalna (max) i minimalna (min) promjena za svaku pojedinu zemlju u svakoj godini.

Na temelju dobivenih podataka o maksimalnim i minimalnim promjenama vrši se interpolacija podataka prema formuli:

$$I = 100 - 100 * \left(\frac{X_{RH} - X_{min}}{X_{max} - X_{min}} \right),$$

gdje je X_{RH} vrijednost promjene prihoda/rashoda u BDP-u Hrvatske, X_{min} najmanja promjena udjela prihoda/rashoda, a X_{max} najveća promjena udjela prihoda/rashoda u BDP-u, u ukupnom uzorku zemalja.

U sljedećem koraku se konstruira Skor promjene udjela prihoda i skor promjene udjela rashoda u BDP-u na način da skor poprimi vrijednost:

a) 0 (najslabiji rezultat),

ako je porast udjela prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini ili ako je pad udjela prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini

ili

ako je porast udjela rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini ili ako je pad udjela rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini

b) 100 (najbolji rezultat),

ako je porast udjela prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini ili ako je pad udjela prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini

ili

ako je porast udjela rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini ili ako je pad udjela rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini

c) I (interpolacija, vrijednosti između min i max)

u ostalim slučajevima

Kod izračuna maksimuma skora prihoda izostavljen je podatak za Mađarsku 2011. kada je došlo do jednokratnog skoka omjera prihoda i BDP-a radi uključivanja sredstava mirovinskih fondova u državni proračun. U toj su godini zadržani podaci o maksimumu iz 2010. Kod izračuna skora rashoda izostavljen je podatak za Sloveniju za 2014. zbog naglog jednokratnog skoka rashoda koji je bio posljedica sanacije banaka.

Skor prihoda i skor rashoda

Za svaku zemlju u uzorku se prikupljaju podaci o udjelu prihoda ili rashoda opće konsolidirane države u BDP-u, na temelju podataka Eurostata, te se izračunaju maksimalan (max) i minimalan (min) udio prihoda i rashoda za svaku pojedinu zemlju u svakoj godini.

Na temelju dobivenih podataka o maksimalnim i minimalnim udjelima vrši se interpolacija podataka prema formuli:

$$I = 100 - 100 * \left(\frac{X_{RH} - X_{min}}{X_{max} - X_{min}} \right),$$

gdje je X_{RH} veličina udjela prihoda/rashoda u BDP-u Hrvatske, X_{min} najmanji udio prihoda/rashoda, a X_{max} najveći udio prihoda/rashoda u BDP-u, u ukupnom uzorku zemalja.

U sljedećem koraku se konstruira skor promjene udjela prihoda i skor promjene udjela rashoda u BDP-u na način da skor poprimi vrijednost:

a) 0 (najslabiji rezultat),

ako je udio prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini ili

ako je udio rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini

b) 100 (najbolji rezultat),

ako je udio prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini ili

ako je udio rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini

c) I (interpolacija, vrijednosti između min i max)

u ostalim slučajevima.

Hrvatska još uvijek nije prilagodila kvartalne fiskalne statistike Eurostatovoj metodologiji. Zbog toga se kvartalni omjeri prihoda i rashoda povećavaju za 2,5 postotna boda, koliko iznosi procijenjena prilagodba statističke metodologije na prihodnoj i rashodnoj strani.

Kod izračuna maksimuma skora prihoda izostavljen je podatak za Mađarsku 2011. kada je došlo do jednokratnog skoka omjera prihoda i BDP-a radi uključivanja sredstava mirovinskih fondova u državni proračun. U toj su godini zadržani podaci o maksimumu iz 2010. Kod izračuna skora izostavljen je podatak za Sloveniju za 2013. godinu zbog naglog jednokratnog skoka rashoda koji je bio posljedica sanacije banaka.

Ukupni skor prihoda i rashoda računa se kao jednostavan prosjek skorova promjene udjela prihoda i rashoda i skorova prihoda i rashoda.

Skor ukupnog i primarnog deficita

Za svaku zemlju (EU-10 + Hrvatska) prikupljaju se podaci o udjelu ukupnog i primarnog deficita proračuna opće konsolidirane države u BDP-u te se izračunaju maksimalan (max) i minimalan (min) udjel za obje vrste deficita za svaku pojedinu zemlju u svakoj godini.

Na temelju dobivenih podataka o maksimalnim i minimalnim udjelima deficita vrši se interpolacija podataka prema formuli:

$$I = 100 - 100 * \left(\frac{X_{RH} - X_{min}}{X_{max} - X_{min}} \right),$$

gdje je X_{RH} veličina udjela ukupnog/primarnog deficita u BDP-u Hrvatske, X_{min} najmanji udio ukupnog/primarnog deficita, a X_{max} najveći udio ukupnog/primarnog deficita u BDP-u, u ukupnom uzorku zemalja.

U sljedećem se koraku konstituira skor promjene udjela prihoda i skor promjene udjela rashoda u BDP-u na način da Skor poprimi vrijednost:

a) 0 (najslabiji rezultat),

ako je udio ukupnog/primarnog deficita u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini ili

ako je udio ukupnog/primarnog suficita u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini

b) 100 (najbolji rezultat),

ako je udio ukupnog/primarnog deficita u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini ili

ako je udio ukupnog/primarnog suficita u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini

c) I (interpolacija, vrijednosti između min i max)

u ostalim slučajevima.

Kod izračuna skora izostavljen je podatak za Sloveniju za 2013. godinu zbog naglog jednokratnog skoka rashoda koji je bio posljedica sanacije banaka.

SKOR EFIKASNOSTI JAVNE ADMINISTRACIJE

(0 - najniži skor; 100 - najviši skor)

Skor efikasnosti javne administracije sastoji se od dva pod-skora koji mjere:

- Skor efektivnosti države (izvor: World Governance Indicators; WGI)
- Skor broja dana trajanja procedura (izvor: Doing Business, Svjetska banka)

Ukupan Skor efikasnosti javne administracije računa se kao ponderirani prosjek navedena dva pod-skora. Skor efektivnosti države u račun ukupnog skora ulazi s ponderom 0,4 , a skor broja trajanja procedura s ponderom 0,6. Skor koji se temelji na podacima Svjetske banke (broj trajanja procedura) u račun ulazi s većim ponderom jer skor efektivnosti države sadrži pojedine komponente koje nisu direktno povezane s odnosom birokracije i poduzetnika.

Skor efektivnosti države računa se interpolacijom na temelju usporedbe bodova komponente indeksa WGI Government Effectiveness Hrvatske sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Slovačka i Slovenija). Pri izračunu ekstrema u postupku interpolacije iz izračuna je isključena Rumunjska budući da ima značajno negativniji rezultat od svih ostalih zemalja pa bi se rezultati ostalih zemalja činili boljim nego što uistinu jesu.

Skor broja dana trajanja procedura računa se kao prosjek skorova za broj dana trajanja pokretanja posla, izdavanja građevinske dozvole i registracije vlasništva. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o pojedinoj vrsti stope nezaposlenosti za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

SKOR OPTEREĆENJA GOSPODARSTVA

Skor poreznog opterećenja gospodarstva sastoji se od dva pod-skora: (1) skora prihoda države i (2) skora administrativnog tereta poreznog sustava.

Skor prihoda države sastoji se od dva pokazatelja: (1) usporedbe omjera prihoda opće države i BDP-a za odabrane zemlje srednje i istočne Europe temeljem podataka Eurostata (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) i (2) trenda omjera tekućih prihoda države i BDP-a.

Skor se temeljem usporedbe omjera prihoda opće države i BDP-a za odabrane zemlje srednje i istočne Europe računa tako da se prvo izračunaju minimalni i maksimalni omjeri za pojedine zemlje, te se skor za Hrvatsku izračuna interpolacijom:

$$I = 100 - 100 * ((X_{RH} - X_{min}) / (X_{max} - X_{min})),$$

Iznimno, iz izračuna minimuma i maksimuma isključuju se velika odstupanja, poput onog za Mađarsku 2011., kada je došlo do velikog rasta omjera zbog uključenja prijenosa sredstava iz mirovinskih fondova u proračun. U tom slučaju, za tu se godinu u računicu uključuje prosjek prethodne godine i godine nakon pojave ekstremnog opažanja. Podaci su godišnji.

Skor trenda omjera tekućih prihoda države i BDP-a računa se na temelju kvartalnih podataka Ministarstva financija RH o prihodima od poreza i socijalnih doprinosa opće države te prihoda od prodaje roba i usluga u čemu administrativne takse imaju najvažniju ulogu. Iz ukupnih prihoda opće države isključeni su kapitalni prihodi, prihodi od imovine, prihodi od prodaje, pomoći, naknade, globe i kazne i ostali prihodi. Skor se računa tako da se arbitrarno (ekspertnom procjenom) odrede minimum i maksimum, te se primjeni formula za interpolaciju. Ekspertna procjena minimuma i maksimuma određuje se imajući u vidu zatečenu razinu opterećenja u Hrvatskoj i usporedivim zemljama, te historijski trend. Skor se računa uz minimum na 28% (kada bi Hrvatska postigla taj omjer skor bi bio maksimalan) i maksimum na 38% (kada bi Hrvatska postigla taj omjer skor bi bio minimalan).

Skor prihoda države računa se kao jednostavni prosjek skora usporedbe i skora trenda. Skor usporedbe se računa na temelju godišnjih podataka Eurostata, a skor trenda na temelju kvartalnih podataka (MinFin i DZS). U razdobljima u kojima se skor računa dok još nisu objavljeni novi podaci Eurostata, iz baze podataka Eurostata uzimaju se zadnji raspoloživi podaci.

Razmatrani su i drugi pokazatelji, poput implicitne porezna stopa na rad (Eurostat), no baza podataka nije ažurna.

Skor administrativnog tereta poreznog sustava konstruira se na temelju podataka DoingBusiness Svjetske banke i IFC-a. U obzir se uzimaju dva pokazatelja: (1) godišnji broj dana potrebnih za ispunjavanje obaveza prema državi temeljem tri najvažnija porezna oblika (PDV, porezi i doprinosi na rad i porez na dobit), te (2) lakoća plaćanja poreza. Pokazatelj lakoće plaćanja

poreza uzima u obzir ukupni broj poreza i doprinosa koji se plaćaju, metodu i učestalost plaćanja te broj državnih agencija kojima se plaća.

Podatak se bilježi godinu unatrag u odnosu na bazu Doing Business. Podaci iz Doing Business se objavljuju u godini za sljedeću godinu (npr. u drugoj polovici 2013. za 2014.). U bazi HUP Skora podatak objavljen u godini „t“, smatra se podatkom za godinu „t“.

Skor administrativnog tereta računa se kao jednostavni prosjek skora broja dana i skora lakoće plaćanja poreza.

Skor poreznog opterećenja gospodarstva je jednostavni prosjek skora prihoda države i skora administrativnog tereta poreznog sustava.

U razdobljima u kojima se skor računa dok još nisu objavljeni novi podaci Eurostata, iz baze podataka Eurostata uzimaju se zadnji raspoloživi podaci.

SKOR PREPREKA INVESTITORIMA

Skor prepreka investitorima sastoji se od dva pod-skora koji mjere:

- Skor broja procedura (izvor: Doing Business; Svjetska banka)
- Skor troškova (izvor: Doing Business; Svjetska banka)

Ukupan Skor prepreka investitorima računa se kao jednostavan prosjek navedena dva pod-skora.

Skor broja procedura računa se kao jednostavan prosjek skora broja procedura pri pokretanju posla, izdavanju građevinske dozvole i registracije vlasništva. Pojedinačni skorovi dobivaju se interpolacijom na temelju usporedbe stope aktivnosti i zaposlenosti Hrvatske sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

Skor troškova računa se kao jednostavan prosjek skorova za troškove pri pokretanju posla, izdavanju građevinske dozvole i registracije vlasništva. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o pojedinoj vrsti stope nezaposlenosti za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

SKOR REFORME PRAVOSUĐA

Skor reforme pravosuđa sastoji se od tri pod-skora koji mjere:

- Učinkovitost ovršnih postupaka (izvor: Doing Business)
- Učinkovitost postupaka rješavanja nesolventnosti (izvor: Doing Business)
- Raširenost korupcije (Transparency International)

Ukupan skor reforme pravosuđa računa se kao jednostavni prosjek gornja tri pod-skora.

Skor učinkovitosti ovršnih postupaka računa se kao jednostavni prosjek skorova broja dana i broja administrativnih postupaka za provedbu postupka prisilne naplate. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Pri računanju maksimuma iz računice se izbacuje Slovenija koja ima daleko najveći broj dana potrebnih za provedbu postupka prisilne naplate (gotovo dvostruko veći od prvog sljedećeg), koji se ne smanjuje.

Skor učinkovitosti postupaka rješavanja nesolventnosti računa se kao jednostavni prosjek skorova za broj dana postupka, trošak postupka i prosječnu stopu naplate. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

Skor raširenosti korupcije računa se na temelju skora percepcije korupcije Transparency International-a. Kao i kod prethodnih pokazatelja, riječ je o skor u usporedbi sa 11 sličnih novih članica EU.

SKOR EFIKASNOSTI TRŽIŠTA RADA

(0 - najniži skor; 100 - najviši skor)

Skor efikasnosti tržišta rada sastoji se od četiri pod-skora koji mjere:

- Skor aktivnosti i zaposlenosti (izvor: Eurostat)
- Skor nezaposlenosti (izvor: Eurostat)
- Skor jediničnog troška rada (izvor: AMECO; Eurostat)
- Skor rigidnosti (izvor: World Competitiveness Report)

Ukupan Skor efikasnosti tržišta rada računa se kao jednostavan prosjek navedena četiri pod-skora.

Skor aktivnosti i zaposlenosti računa se kao jednostavan prosjek skora aktivnosti i skora zaposlenosti. Pojedinačni skorovi aktivnosti i zaposlenosti dobivaju se interpolacijom na temelju usporedbe stope aktivnosti i zaposlenosti Hrvatske sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

Skor nezaposlenosti računa se kao jednostavan prosjek skorova za ukupnu stopu nezaposlenosti, stopu nezaposlenosti mladih i stopu dugotrajne nezaposlenosti. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o pojedinoj vrsti stope nezaposlenosti za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

Skor jediničnog troška rada računa se interpolacijom na temelju usporedbi visina indeksa jediničnih nominalnih troškova rada za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija), pri čemu je baza indeksa jednaka 100 u 2010. godini. U ranijim izdanjima Skora ovaj se pokazatelj zvao drugačije i mjerio na temelju HNB-ova indeksa jediničnog troška rada. Od 2015. svi pokazatelji se koriste iz Eurostat / AMECO baze podataka, a raniji skorovi su revidirani unazad.

Skor rigidnosti računa se kao ponderirani prosjek skorova za lakoću zapošljavanja i otpuštanja radnika (ponder 0,4), kvalitetu suradnje poslodavaca i zaposlenika (ponder 0,3) i fleksibilnosti određivanja plaća (ponder 0,3). Skor lakoće zapošljavanja i otpuštanja radnika u račun ukupnog skora ulazi s najvišim ponderom jer se taj pokazatelj često ističe kao dominantna prepreka fleksibilnosti tržišta rada. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o pojedinoj vrsti stope nezaposlenosti za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

SKOR OBRAZOVANJA, ZDRAVLJA I MIROVINSKOG SUSTAVA

Skor obrazovanja, zdravlja i mirovinskog sustava sastoji se od:

- Skora obrazovanja
- Skora zdravlja
- Skora mirovinskog sustava

Ukupan skor se računa kao jednostavni prosjek gornja tri skora.

Skor obrazovanja računa se kao jednostavan prosjek skorova za:

- Udjel osoba u dobi između 30 i 34 godine starosti koje su završile tercijarno obrazovanje (izvor: Eurostat)
- Cjeloživotno učenje: udjel osoba u dobi između 25 i 64 godine starosti koje su polazile obrazovni program u zadnja četiri tjedna prije provođenja ankete (izvor: Eurostat)
- Očekivani broj godina školovanja (izvor: Eurostat) (Pokazatelj je zbog neažurnosti od HUP Skora 1/2016 zamijenjen pokazateljem udjela mladih u dobi 15-24 koji nisu zaposleni ili uključeni u neki oblik formalnog obrazovanja, u ukupnom broju mladih u toj dobnoj skupini)

Svi se skorovi računaju tako da se za Hrvatsku i 10 sličnih novih zemalja članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) izračunaju minimalne i maksimalne vrijednosti (0 i 100) te se na temelju vrijednosti pokazatelja za Hrvatsku interpolacijom izračuna skor.

Skor zdravlja se računa kao jednostavan prosjek skorova za:

- Očekivano trajanje zdravog života pri rođenju, koje se posebno računa za žene i muškarce; skor je prosjek skorova za žene i muškarce (izvor: Eurostat)

Svi se skorovi računaju tako da se za Hrvatsku i 10 sličnih novih zemalja članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) izračunaju minimalne i maksimalne vrijednosti (0 i 100) te se na temelju vrijednosti pokazatelja za Hrvatsku interpolacijom izračuna skor.

Skor mirovinskog sustava računa se kao jednostavan prosjek skorova za:

- Stopu rasta ukupnog broja umirovljenika (kvartal na isti kvartal prethodne godine prema podacima iz Mjesečnog statističkog izvještaja HZMO), tako da se primjenjuje sljedeći sustav ocjena:

< -2% - 100

>-2% i <-1% - 80

>-1% i <0% - 60

>0% i < 0,75% - 40

>0,75% i < 1,5% - 20

> 1,75% - 0

- Omjer broja osiguranika i broja umirovljenika (izvor: Statističke informacije HZMO), tako da se primjenjuje sljedeći sustav ocjena:

>2 – 100

>1,8 i < 2 – 80

>1,6 i < 1,8 – 60

>1,4 i < 1,6 – 40

>1,2 i < 1,4 – 20

<1,2 – 0

HUP Skor se računa 2x godišnje, tako da se pri pijenosu ocjena u glavnu tablicu uvijek pazi da se prenesu skorovi iz istog kvartala prethodnih godina kako bi se otklonio utjecaj sezonskih faktora.

- Udjel sveukupnih starosnih mirovina u ukupnim mirovinama (izvor: Tromjesečni statistički izvještaj HZMO); skor se računa pomoću sljedećeg sustava ocjena:

<50% - 0

50%-55% - 20

55%-60% - 40

60%-65% - 60

65%-70% - 80

>70% - 100

SKOR POSLOVANJA JAVNIH PODUZEĆA

(0 - najniži skor; 100 - najviši skor)

Skor poslovanja javnih poduzeća sastoji se od četiri pod-skora koji mjere:

- Skor neto profitne marže (izvor: Ministarstvo financija)
- Skor troškova osoblja (izvor: Ministarstvo financija)
- Skor omjera dobitaša i gubitaša (izvor: Ministarstvo financija)
- Skor ekonomičnosti poslovanja (izvor: Ministarstvo financija)

Ukupan Skor poslovanja javnih poduzeća računa se kao jednostavan prosjek navedena četiri pod-skora.

Skor neto profitne marže računa se interpolacijom prosječne neto profitne marže (omjer neto dobiti i ukupnih prihoda) između minimalne i maksimalne ostvarene neto profitne marže za 18 velikih nefinancijskih strateških državnih poduzeća, uz uvjet da minimalna profitna marža ne smije biti manja od nule. Ovakva konstrukcija skora neto profitne marže uvažava specifičnost državnih tvrtki čiji cilj ne mora biti maksimalizacija dobiti, uz uvjet da ne ostvaruju gubitak. Skor će se smanjiti ako jedno poduzeće odskoči iznimnom profitabilnošću, jer je to indicija postojanja monopolističke rente.

Skor troškova osoblja računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o prosječnom udjelu troškova osoblja i ostalih vanjskih troškova (outsourcing) u ukupnim rashodima u usporedbi s minimalnim udjelom navedenih troškova u ukupnim rashodima u pojedinoj godini te maksimalno prihvatljivim udjelom od (arbitrarno određenih) 60% ukupnih rashoda.

Skor omjera dobitaša i gubitaša računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o omjeru poduzeća koja su u pojedinoj godini ostvarila dobit i onih koja su ostvarila gubitak s minimalnim omjerom 0 (sva poduzeća posluju s gubitkom) i maksimalim omjerom 6:1 (3 od 21 poduzeća posluju s gubitkom).

Skor ekonomičnosti poslovanja računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka prosječnoj ekonomičnosti poslovanja (omjer prihoda i rashoda) s minimalnim omjerom 0,5 (prihodi duplo manji od rashoda) i maksimalnim omjerom 1,5 (prihodi 1,5 puta veći od rashoda).

Problem s podacima je što na stranicama www.mfin.hr često nema cjelovitih financijskih izvještaja s krajem godine nego samo za I-IX tekuće godine.

SKOR PONUDE KAPITALA

Skor ponude kapitala sastoji se od pet pod-skorova koji mjere:

- Dostupnost kredita (izvor: Doing Business)
- Dostupnost rizičnog kapitala (izvor: World Economic Forum)
- Ponudu kredita (izvor: ECB)
- Kamatne stope (izvor: ECB)
- Kapitalizaciju hrvatskih kompanija (izvor: godišnji financijski izvještaji uzorka kompanija)

Ukupan skor ponude kapitala računa se kao jednostavni prosjek pet gornjih pod-skorova.

Skor dostupnosti kredita računa se na temelju tri pokazatelja: (1) indeksa pravne zaštite kreditora, (2) indeksa obuhvata informacija u kreditnim registrirama i (3) postotka građana čiji su podaci obuhvaćeni u kreditnim registrima. Prva dva indeksa se u sustavu Doing Business mjere na skali 0-10 odnosno 6, no od 2014. (DB 2015) skale su podignute za 2 boda zbog dodavanja po dva kriterija u oba indeksa, pa se skor računa dijeljenjem s 12 odnosno 8 i množenjem sa 100. Postotak građana čiji su podaci obuhvaćeni u kreditnim registrima računa se kao zbroj postotka građana obuhvaćenih javnim i privatnim kreditnim registrima. Skor se računa tako da se izračuna minimalna i maksimalna vrijednost za 10 usporedivih članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija), te se vrijednost skora za Hrvatsku izračuna interpolacijom između minimuma i maksimuma od 0 do 100. Skor dostupnosti kredita računa se kao jednostavan prosjek skorova za tri pokazatelja.

Skor dostupnosti rizičnog kapitala računa se na temelju skora dostupnosti rizičnog kapitala Svjetskog gospodarskog foruma (engl. World Economic Forum). Skor se mjeri na Likertovoj skali 1-7 i predstavlja subjektivni dojam ispitanika o raspoloživosti rizičnog kapitala. Skor se računa tako da se izračuna minimalna i maksimalna vrijednost za 11 usporedivih članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija), te se vrijednost skora za Hrvatsku izračuna interpolacijom između minimuma i maksimuma od 0 do 100.

Skor ponude kredita (poduzećima) računa se tako da se za 10 usporedivih članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) prvo izračunaju minimalne i maksimalne stope rasta (kvartal na kvartal prethodne godine) kredita poduzećima, pri čemu je minimalna jednaka 0, a maksimalna jednaka 100, te se skor za Hrvatsku izračuna interpolacijom na temelju podatka o istovrsnom rastu kredita poduzećima između 0 i 100. Podaci se odnose na ukupne kredite nefinancijskim trgovačkim društvima, a izvor podataka je ECB Statistical Data Warehouse.

Skor kamatnih stopa računa se tako da se za 10 usporedivih članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) izračunaju minimalne i maksimalne kamatne stope na kratkoročne kredite poduzećima do 1 god. i preko 1 mln €, te na dugoročne kredite poduzećima od 1 do 5 godina svih dospijeća budući da se podaci o kreditima preko 1 mln € pojavljusu samo sporadično (izvor: ECB Statistical Data Warehouse). Skor za kratkoročne kamatne stope računa se interpolacijom kamatne stope na kratkoročne kredite poduzećima između minimalne i maksimalne za srodne zemlje (što uključuje i hrvatske kamatne stope), a skor za dugoročne kamatne stope poduzećima računa se interpolacijom kamatne stope na dugoročne kredite poduzećima između minimalne i maksimalne za srodne zemlje (što uključuje i hrvatske kamatne stope). Ukupni skor kamatnih stopa računa se kao jednostavan prosjek skorova kratkoročnih i dugoročnih kamatnih stopa.

Skor kapitalizacije mjeri kapital koji nedostaje hrvatskim kompanijama. Mjerenje se obavlja na uzorku kompanija čije su dionice (razmjerno) likvidne na Zagrebačkoj burzi, bez financijskih institucija i kompanija koje redovito ne dostavljaju izvještaje. Obuhvaćene su 43 kompanije čija ukupna tržišna kapitalizacija iznosi oko 60 mlrd kuna ili oko 15% BDP-a (INA nije ušla u uzorak kompanija – najveće su HT i Adris). Za taj se uzorak računa prosječni omjer duga i kapitala i standardna devijacija omjera. Prosječni omjer duga i kapitala uvećan za jednu standardnu devijaciju za pred-kriznu 2007. (187%) uzima se kao referentna vrijednost. Za svako razdoblje broje se kompanije koje imaju viši omjer duga i kapitala od referentne vrijednosti, te se računa njihov udjel u ukupnom uzorku kompanija. Skor se računa prema pravilu koje se odnosi na udjel kompanija s omjerom duga i kapitala iznad 187% u ukupnom uzorku:

< 10% - 100

10%-15% - 80

15% - 20% - 60

20% - 25% - 40

25% - 30% - 20

> 30% - 0

SKOR PODUZETNIČKE KLIME

Skor poduzetničke klime sastoji se od tri pod-skora koji mjere:

- Učinkovitost pravosuđa u sudskim procesima protiv odluka regulatora (izvor: World Economic Forum Global Competitiveness Index)
- Zaštitu investitora (izvor: Doing Business)
- Skor poduzetništva (izvor: Global Entrepreneurship Monitor)

Ukupan skor poduzetničke klime računa se kao jednostavni prosjek gornja tri pod-skora.

Učinkovitost pravosuđa u sudskim procesima protiv odluka regulatora računa se na temelju odgovora ispitanika u sklopu ankete Svjetskog ekonomskog foruma koja se koristi za izradu Indeksa globalne konkurentnosti. Na skali od 1 (najlošije) do 7 (najbolje) ispitanici ocjenjuju učinkovitost pravosuđa kada je riječ o tužbama poduzetnika protiv odluka nadležnih tijela / regulatora. Skor se računa interpolacijom na temelju usporedbe sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija): računa se minimalna i maksimalna vrijednost te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolira vrijednost između 0 i 100.

Skor zaštite investitora računa se na temelju indeksa snage zaštite investitora iz sustava Doing Business Svjetske banke i IFC-a. Indeks zaštite investitora (od 0 do 10) računa se kao prosjek indeksa odgovornosti uprava trgovačkih društava, indeksa transparentnosti društava i indeksa lakoće tužbi od strane dioničara. Skor se računa interpolacijom na temelju usporedbe sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija): računa se minimalna i maksimalna vrijednost te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolira vrijednost između 0 i 100. Nakon metodoloških promjena u sustavu Doing Business (od 2014. za 2015.) skor se mjeri na temelju „distance to frontier“ (DTF)-a ukupnog indeksa zaštite manjinskih dioničara.

Skor poduzetništva računa se na temelju ankete Global Entrepreneurship Monitor-a o poduzetničkoj aktivnosti. U konstrukciji skora koriste se tri podatka:

- Stopa pokretanja novih poduzeća je do 2016. mjerena postotkom osoba u dobi između 18 i 64 godine koje su najmanje 3 a najviše 42 mjeseca vlasnici-menadžeri u novopokrenutoj tvrtki koja je isplatila plaću ili dobit osnivaču. Zbog metodoloških promjena od 2016. skor se računa na temelju TEA indeksa (engl. total entrepreneurial activity index) koji mjeri postotak ispitanika koji su vlasnici posla koji isplaćuje plaće do 42 mjeseca.
- Stopa poželjnosti poduzetništva: postotak ispitanika u dobi između 18 i 64 godine koji smatraju da većina ljudi u njihovoj zemlji smatra pokretanje poduzeća poželjnom karijerom

- Stopa straha od neuspjeha: postotak ispitanika u dobi između 18 i 64 godine koji pozitivno percipiraju poslovne prilike, ali smatraju da bi ih strah mogao spriječiti u poduzetničkom pokušaju

Skorovi za stopu pokretanja novih poduzeća i stopu straha od neuspjeha računaju se interpolacijom na temelju usporedbe sa srodnim državama (Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) : računa se minimalna i maksimalna vrijednost te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolira vrijednost između 0 i 100. Skor poduzetništva jednostavan je prosjek skorova za tri gornja indikatora. Skor za stopu poželjnosti poduzetništva jednak je vrijednosti indikatora.

INVESTICIJSKI SKOR

(0 - najniži skor; 100 - najviši skor)

Investicijski skor sastoji se od četiri pod-skora koji mjere:

- Skor investicija (izvor: Eurostat)
- Skor FDI* (izvor: UNCTAD)
- Skor proizvodnih FDI (izvor: HNB)
- Skor pouzdanja investitora (izvor: Europska komisija;)

Ukupan investicijski skor računa se kao jednostavan prosjek navedena četiri pod-skora.

Skor investicija dobiva se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o udjelu bruto investicija u fiksni kapital u BDP-u Hrvatske sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

Skor FDI računa se kao jednostavan prosjek skorova za kumulativ FDI (eng. FDI stock) i tokove FDI (eng. FDI flow). Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o udjelu ove dvije veličine u BDP-u Hrvatske sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Za godišnje podatke koriste se podaci UNCDAT-a. UCDAT je 2016. revidirao podatke unazad, pa mogu postojati razlike između starijih i novijih izdanja HUP skora. Privremeni skor koji se računa na kraju godine za tekuću godinu računa se tako da se skor stanja FDI kopira iz prošle godine, dok se tekući tokovi procjenjuju na temelju podataka iz platnih bilanci koje objavljuju središnje banke.

Skor proizvodnih FDI računa se interpolacijom na temelju usporedbe priljeva izravnih ulaganja u proizvodne djelatnosti (HNB, statistika inozemnih ulaganja prema djelatnosti - od ukupnog priljeva izravnih ulaganja oduzimaju se ulaganja u financijsko posredovanje, ostale poslovne djelatnosti, trgovinu na veliko i malo, nekretnine i telekomunikacije), pri čemu priljev izravnih ulaganja u proizvodne djelatnosti ispod 300 milijuna eura nosi 0 bodova, a iznad 1,1 milijardu eura 100 bodova. Pri izračunu preliminarnog skora na temelju polugodišnjih podataka iznos se množi s dva, radi aproksimacije iznosa na godišnjoj razini.

Skor pouzdanja investitora računa se interpolacijom na temelju usporedbe indikatora pouzdanja i očekivanja poduzetnika u sektoru industrije (Industry/Business Climate Indicator, koji na mjesečnoj razini objavljuje Europska komisija) za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Mjesečni podaci su prije izračuna skora preračunati u kvartalne podatke. Zbog velike volatilnosti skora koji se dobiva iz neobrađenih podataka konačan skor je dobiven korištenjem metode ekspanzionalnog vaganog pomičnog uprosječivanja (engl. exponential smoothing), čime se ne narušavaju temeljni zaključci o kretanju skora. Pri unošenju rezultata u konačnu tablicu za

obračun ukupnog HUP Skora, unose se skorovi iz odgovarajućih kvartala prethodnih godina kako bi se otklonio utjecaj sezonskih faktora. Takav se postupak provodi samo kod indikatora koji variraju unutar godine.

*FDI –strane direktne investicije